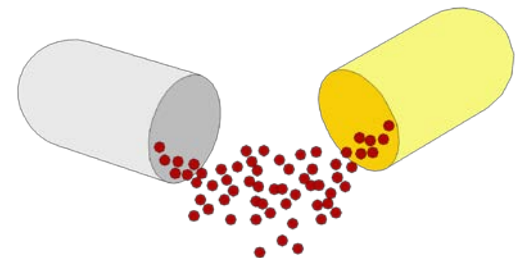

Yhteiskunnallinen lääketutkimus

Mitä ja miksi?

Riitta Ahonen
Professori
Farmasian laitos
Terveystieteiden tiedekunta
Itä-Suomen yliopisto

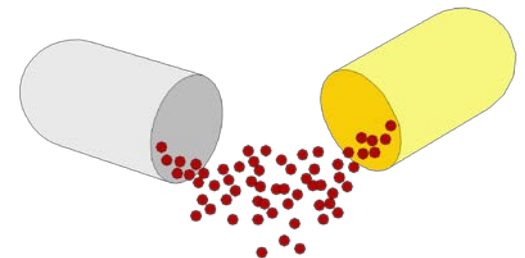
Lääkepolitiikan lähihistoria ja sosiaalifarmasian tutkimus Kuopiossa

■ Mistä keskusteltiin 1970-luvulla

- Sairaaloiden lääkehuolto, peruslääkevalikoimat ja lääkeneuvottelukunnat
- Lääkeinformaatio – lääkkeitä koskeva terveystietokasvatus
- Kansanterveystyö
- Apteekkijärjestelmä (laki vuodelta 1928)
- Kuopiossa Pohjois-Karjala projekti

■ Sosiaalifarmasian pro gradut 1970-luvulla

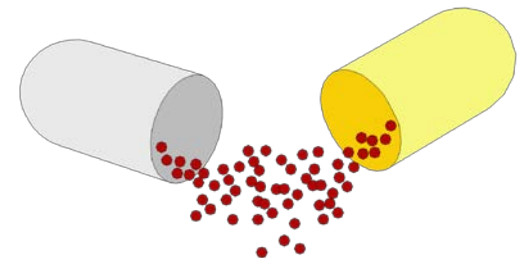
- Lääkkeiden käyttö sairaalassa (mikrobi- ja psyykenlääkkeet)
- Verenpainelääkkeiden käyttäjien hoitomyyntömyyvyys
- Menetelmät: kulutustilastot, reseptitutkimus, kysely, haastattelu

Lähihistoria jatkuu...

■ Mistä keskusteltiin 1980-luvulla

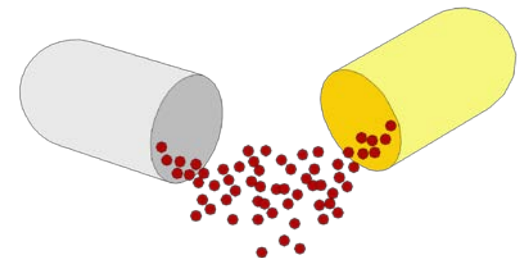
- Lääkelain muutokset vuonna 1983: Informaatiovelvoite apteekkeille, apteekkareille eläkeikä
- Vuonna 1984 STM asetti toimikunnan lääkelainsäädäntöuudistusta varten – lääkelaki 1987
- Vuosikymmenen lopussa tuli LAMA
- Terveystalouden menoja on supistettava – lääkekustannusten kasvua hillittävä
- Lääkkeitä itsehoitoon – ensimmäisenä ibuprofeeni vuonna 1986
- Hoitosuosituksista ja itsehoidosta puhuttiin
- Apteekkipalvelututkimus julkaistiin vuonna 1989
- Tietotekniikka tuli apteekkeihin ja muutti työnkuvia
- Luontaistuotteet ja vaihtoehtolääkintä

Lähihistoria jatkuu...

■ Sosiaalifarmasian tutkimus 1980-luvulla

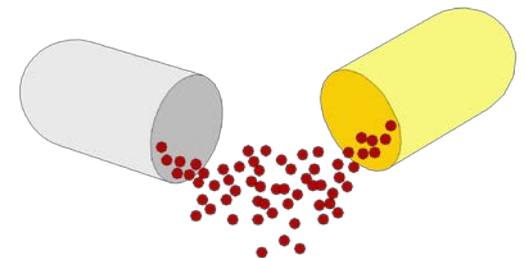
- Lääkkeiden käyttö (särky, itselääkitys, iäkkäät, vitamiinit, psykenlääkkeet)
- Lääkemääräyskäytäntö
- Lääkeinformaatio, lääkemainonta
- Sairaalfarmasia
- Apteekkipalvelut
- Ammattirooli
- Menetelmät: kysely, haastattelu, kulutustilastot, sisällön analyysi, havainnointi
- Ensimmäinen väitöskirja vuonna 1982

Lähihistoria jatkuu...

■ Mistä keskusteltiin 1990-luvulla

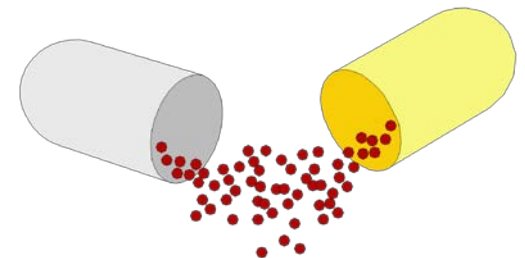
- Maailmalla: Pharmaceutical care
- Lama jatkui, menoja on supistettava
- ETA sopimus ja EU
- Lääkintöhallitus lakkautettiin
- Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä
- Lääkekustannusten hillitseminen (mm. MIKSTRA –ROHTO)
- Apteekkien kilpailu voimistui – alennukset – palvelujen laajeneminen, YA vs. yksityiset apteekit
- Apteekkien sijaintialueet muuttuivat

Lähihistoria jatkuu...

■ Sosiaalifarmasian tutkimus 1990-luvulla

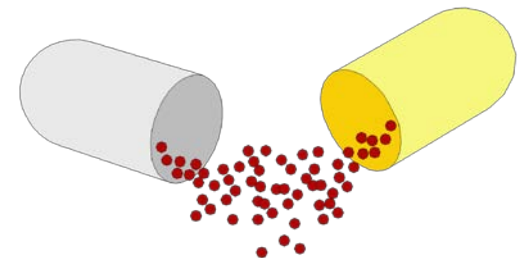
- Lääkkeiden käyttö (mm. särky, iäkkäät, itselääkitys, lapset)
- Sairaalfarmasia
- Hoitomyöntyvyys
- Lääkekustannukset ja lääkemääräyskäytäntö
- Tietotekniikan käyttö, luontaistuotteet, apteekkien ja muun terveydenhuollon välinen yhteistyö
- Lääkeneuvonta, lääkeinformaatio
- Kansainvälisiä vertailuja mm. lääkeinformaation sisällöstä

Lähihistoria jatkuu...

■ Mistä keskusteltiin 2000-luvulle tultaessa

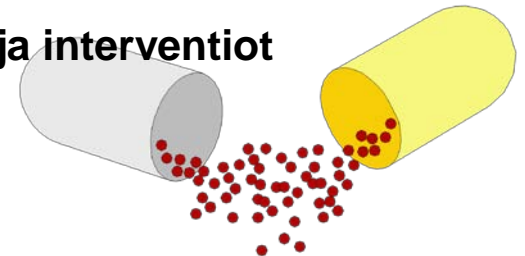
- Väestö ikääntyy – mitä se merkitsee sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmälle – entä lääkehuollolle?
- Väestö keskittyy taajamiin – miten turvataan maan kattavat palvelut?
- Potilasturvallisuus – lääkitysturvallisuus
- Lääkevaihto, viitehintajärjestelmä, lääketaksan uudistus
- Kustannustehokkuus – onko hoidolla vaikuttavuutta – näyttöön perustuva hoito – myös lääkehoito
- Pandemiat –rokotteiden turvallisuus

Lähihistoria jatkuu...

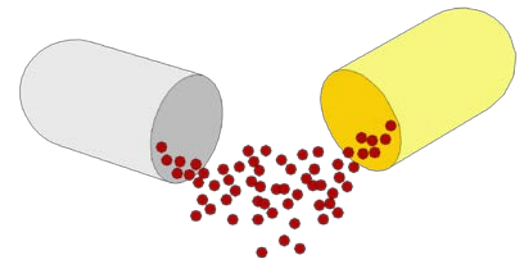
■ Sosiaalifarmasian tutkimus 2000-luvulla

- Yhteensä 27 väitöskirjaa, noin 150 pro gradu tutkielmaa
- Lääkepoliittisten päätösten arviointi: Lääkevaihto
- Hoidon vaikuttavuus, erityisesti Alzheimerin tautia sairastavilla
- Lääketaloustiede
- lääkkäiden lääkehoito ja siihen liittyvät ongelmat
- Naisten kokemuksia hormoneista
- Lasten lääkkeiden käyttö ja siihen liittyvät ongelmat, lääkekasvatus
- Osastofarmasia
- Sähköisen reseptin käyttöönoton vaikutukset lääkkeiden määräämiseen, toimittamiseen ja lääkitysturvallisuuteen
- Lääkkeiden saatavuus
- Menetelmiin entisten lisäksi mm. rekisteritutkimus ja interventiot

Esimerkki: Lääkevaihto

- Ahonen R ja Martikainen J (toim.): Lääkevaihdon ensimmäinen vuosi. Sosiaali- ja terveysturvan katsauksia 68, Kelan tutkimusosasto, Helsinki 2005.
- Timonen J, Heikkilä R, Ahonen R: Generic substitution in Finland: lessons learned during 2003-2008. J Pharm Health Serv Res 2013;4:165-172.

Mihin yhteiskunnallista lääketutkimusta tarvitaan?

- Nostamaan esiin lääkehoitoon liittyviä ongelmia ja etsimään niihin ratkaisuja
- Arvioimaan lääke/terveyspoliittisia päätöksiä
- Arvioimaan lääkehuollon toimivuutta ja laatua
- Kyseenalaistamaan
- Purkamaan myyttejä – onko näyttöä
- Tuomaan esiin myös lääkkeiden käyttäjien kokemuksia

